

Türkiye'de Sağlık Bakanlığında Halk Sağlığı Uzmanları COVID-19 Pandemisinde Nasıl Rol Aldı?

How Did Public Health Specialist at the Ministry of Health in Turkey Play a Role in the COVID-19 Pandemic?

Erhan Kaya¹, Ayşegül Erdoğan², Mithat Temizer³

¹ Osmaniye İl Sağlık Müdürlüğü, Halk Sağlığı, Osmaniye, Türkiye

² Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Kahramanmaraş, Türkiye

³ Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Epidemiyoloji Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Yazışma Adresi / Correspondence:

Erhan Kaya

Osmaniye İl Sağlık Müdürlüğü, Osmaniye, Türkiye

T: +90 543 737 74 11 E-mail: erhan.ky1@gmail.com

Geliş Tarihi / Received: 17.06.2021 Kabul Tarihi / Accepte: 23.02.2022

Orcid:

Erhan Kaya <https://orcid.org/0000-0001-7458-3024>

Ayşegül Erdoğan <https://orcid.org/0000-0002-0548-5911>

Mithat Temizer <https://orcid.org/0000-0001-6059-8380>

(Sakarya Tıp Dergisi / Sakarya Med J 2022, 12(1):23-31) DOI: 10.31832/smj.953904

Öz

Amaç Bu kesitsel çalışmada COVID-19 pandemi sürecinde Halk Sağlığı Uzmanlarının pandemide aldıkları rollerin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem ve Gereçler Çalışma Türkiye'de Sağlık Bakanlığında görev yapan 136 Halk Sağlığı Uzmanı doktora anket yapılarak tamamlandı.

Bulgular Çalışmamızda Halk Sağlığı Uzmanlarının yaş ortalaması 36,64±6,38 yıl, Halk Sağlığı Uzmanı olarak çalışma süresi 50,94±62,10 aydır. Çalışmamızda hekimlerin %65,5'i kadın, %8,8'i ise yöneticidir ve %89,7'si COVID-19 pandemisinde aktif görev almıştır. Halk Sağlığı Uzmanları salgın sürecinde en fazla fiyasyon çalışmaları (%70,6), tarama çalışmaları (%54,4) ve işyeri denetimlerinde (%49,3) görevlendirilmiştir. İlçe sağlık müdürü olmak isteyen hekim oranı %58,1 idi. Aynı zamanda %63,2'si İl Sağlık Müdürlüğü yönetiminde başkan veya başkan yardımcısı olmak istiyor. İl ve İlçe Sağlık Müdürlüğü yönetiminde bulunma isteği yaş ve cinsiyet gruplarına göre istatistiksel anlamlı farklar göstermemiştir (p>0,05).

Sonuç Sağlık her alanında toplum sağlığını gözetken Halk Sağlığı Uzmanlarının sağlık yönetimine daha fazla dahil edilmesi, görev tanımın ve yönetici rolünün yasal olarak belirgin ifade edilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler Covid-19; halk sağlığı; doktor

Abstract

Introduction In this cross-sectional study, it was aimed to evaluate the roles of Public Health Specialists in the pandemic during the COVID-19 pandemic.

Materials and Methods The study was completed by conducting a questionnaire with 136 Public Health Specialist doctors working in the Ministry of Health in Turkey.

Results In our study, the average age of Public Health Specialists was 36,64 ± 6,38, and the duration of working as a Public Health Specialist was 50,94 ± 62,10 months. In our study, 65,5% of the physicians were women, 8,8% were managers, and 89,7% of them took an active role in the COVID-19 pandemic. Participating physicians mostly took part in filtration studies (70,6%), screening studies (54,4%), and workplace control (49,3%) during the pandemic. The rate of physicians who wanted to be the district health director was 58,1%. At the same time, 63,2% of them want to be a president or vice president in provincial health administration. Willingness to be in the provincial and district health administration did not show statistically significant differences according to age and gender groups (p>0,05).

Conclusion Public Health Specialist, who take care of public health in all areas of health, need to be more involved in health management. The job description and the management role should be clearly stated legally.

Keywords Covid-19; public health; physician

GİRİŞ

Çin'in Wuhan kentinde ilk kez Aralık 2019'da tespit edilen SARS-CoV-2 virüsünün neden olduğu COVID-19 hastalığı hızla yayılmaya başladı ve Türkiye'de 11 Mart 2020'de ilk kez görüldü. Dünya Sağlık Örgütü aynı tarihte resmi olarak pandemi ilan etti.¹⁻³

Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı pandemi ilanından aylar önce salgın yönetimi için çok önemli görev üstlenecek olan Operasyon Merkezini kurmuş ve Bilim Kurulunu oluşturmuştur. COVID-19 salgınında yönetim, Sağlık Bakanlığının koordinasyonunda multisektörel "Pandemik İnfluenza Ulusal Hazırlık Planı" çerçevesinde, Bilimsel Danışma Kurulunun önerileri dikkate alınarak yapılmakta, alınan merkezi kararlar "İl Pandemi Kurulları" ile illere özgü olarak şekillenmektedir.⁴ Ayrıca bu öngörü ile Türkiye'de henüz vakanın hiç görülmediği 24 Ocak 2020'de ilk kez COVID-19 tanısı, tedavi ve izlem ile ilgili rehber yayınlanmış ve bu rehber, salgın sürecinde sürekli güncellenerek salgın yönetiminin en önemli halkalarından birisi olmuştur.⁵

Başkanlığını Sağlık Bakanının yaptığı 10 Ocak 2020 tarihinde kurulan 26 kişilik Bilimsel Danışma Kurulu'nda Halk Sağlığı Uzmanı olarak bir öğretim üyesi, Nisan 2020 tarihinde Bilimsel Danışma Kurulu ile çalışan "Toplumda Salgın Yönetimi" adı altında oluşturulan alt kurulda ise sekiz Halk Sağlığı Uzmanı yer almıştır. Merkezi örgütlenmeye bağlı olarak alınan kararlar sonrasında illerde Sağlık Bakanlığı tarafından İl Pandemi Koordinasyon Kurulları oluşturulmuş ve toplantılar yapılmıştır. Bu kurullarda üniversitelerin Halk Sağlığı Anabilim Dalından bir öğretim üyesinin de görevlendirilmesi istenmiştir. İllerde oluşturulan İl Pandemi Koordinasyon kurullarının ancak yarısından azında bir Halk Sağlığı Uzmanı görev almıştır.⁶

COVID-19 pandemisinde tüm dünyada sağlık alanında, finansman, personel, yönetim, malzeme açısından beklenilmeyen ihtiyaçlar meydana gelmiştir.⁷ Halk Sağlığı Uzmanının görevleri; toplumun sağlık düzeyini, var olan

ve gelişebilecek sorunlarını, bu sorunların nedenlerini ve toplumun sağlık gereksinmelerini bilimsel teknikler kullanarak saptamak, halk sağlığı politikaları geliştirerek çözümler üretmek, halk sağlığı programlarının kontrol ve değerlendirmelerini yapmak, bu programların yürütülmesinde görev almak, sağlık hizmetlerinin her kademesinde yöneticilik yapmaktır.⁸

Bu çalışmada COVID-19 pandemi sürecinde Halk Sağlığı Uzmanlarının pandemiye aldıkları rollerin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Bu kesitsel ve tanımlayıcı araştırmanın evrenini Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı bünyesinde görev alan tüm Halk Sağlığı Uzmanı hekimler oluşturmuştur. HASUDER (Halk Sağlığı Uzmanları Derneği) Türkiye Sağlık Raporu (2020) verilerine göre bu kategoride toplam 470 uzman hekim olduğu bilinmektedir.⁹ Halk Sağlığı Uzmanlarına çalıştıkları kurum iletişim bilgileri ve sosyal medya grupları üzerinden ulaşılmış ve elektronik posta yoluyla anket uygulanmıştır. Yapılan anketler neticesinde 136 Halk Sağlığı Uzmanı ile çalışma tamamlanmış, böylece evrende bulunan Halk Sağlığı Uzmanlarının %28,9'una ulaşılmıştır. Anketler 9 Ağustos ile 9 Ekim 2020 tarihleri arasındaki iki aylık dönem içerisinde elektronik ortamda Google forms aracılığı ile yapılmış, çalışmaya katılım için hekimlerin onamları alınmıştır. Anketlerde Halk Sağlığı Uzmanlarına sosyodemografik bazı bilgilerine ek olarak COVID-19 pandemisinde aldıkları roller ve düşünceleri ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Veriler SPSS 15v. paket programında analiz edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler ortalama, standart sapma, sayı ve yüzde olarak ifade edilmiş. Kategorik değişkenler arasındaki farklar için Pearson ki-kare testi uygulanmıştır. İstatistiksel analizlerde p<0,05 anlamlı değer kabul edilmiştir.

BULGULAR

Çalışmamızda Halk Sağlığı Uzmanlarının yaş ortalaması 36,64±6,38, Halk Sağlığı Uzmanı olarak çalışma süre-

si 50,94±62,10 aydır. Çalışmamızda hekimlerin %65,5'i (n=85) kadındır. Kadro durumlarına bakıldığında hekimler ağırlıklı olarak 657 sayılı devlet memurları kadrosunda 117 hekim (%86,0), 12 hekim (%8,8) ise 663 sayılı kanun hükmünde kararname ile yönetici sözleşmesindedir. Uzman hekimlerin %52,2'si il merkezinde görev aldıklarını belirtmiştir. Hekimlerin %89,7'si (n=122) COVID-19 pandemisinde aktif görev almıştır. Halk Sağlığı Uzmanları salgın sürecinde en fazla filyasyon çalışmaları (%70,6), tarama

çalışmaları (%54,4) ve toplu alan denetimlerinde (%49,3) görevlendirilmiştir. Hekimlerin %14,0'ı (n=19) hıfzıssıhha kurulunda bulunmuş, %34,6'sı (n=47) pandemi planı hazırlamış, %58,8'i (n=80) pandemi için ek ödemeyi tavan ücret olarak almıştı. İl pandemi kurulunda bulunan hekim sayısı 10 (%7,4) idi. Kurulda olmayıp, katkılarını iletebilen hekim sayısı 21 (%15,4), kurulda olmayan ve katkılarını iletemeyen hekim sayısı ise 105 (%77,2) tir (Tablo 1).

Tablo 1. Halk Sağlığı Uzmanlarının sosyodemografik bilgileri ve pandemideki rolleri

Değişkenler (n=136)		n	%
Yaş	≤35	78	57,4
	>35	58	42,6
Cinsiyet	Kadın	85	62,5
	Erkek	51	37,5
Kadro durumu	657	117	86,0
	Yönetici sözleşmeli	12	8,8
	4924 sözleşmeli	7	5,2
Çalışma yeri	İl merkezi	71	52,2
	İlçe merkezi	64	47,1
	Kırsal alan	1	0,7
Pandemide aktif görev alma durumu	Evet	122	89,7
	Hayır	14	10,3
Pandemide alınan görevler*	Filyasyon çalışmaları	96	70,6
	Tarama çalışmaları	74	54,4
	Toplu alan denetimleri	67	49,3
	Vefa destek grubu	22	16,2
	Sağlık Bakanlığı bilim kurulu koordinasyonu	1	0,7
	İl ve ilçe sağlık müdürlüğünde koordinasyon	5	3,7
	Hasta sevki	4	2,9
	Eğitimler	6	4,4
	Hastane pandemi iş sağlığı ve güvenliği	1	0,7
	Acil servis nöbeti	1	0,7
	Hastane COVID-19 servisi	1	0,7
	Laboratuvar	1	0,7
	İmmün plazma tedavisi	1	0,7
	Hıfzıssıhha kurulunda bulunma durumu	Evet	19
Hayır		117	86,0
Pandemi planı hazırlama durumu	Evet	47	34,6
	Hayır	89	65,4
Pandemi ek ödemesi alma durumu	Tavan ücret ödemesi	80	58,8
	Kısmen	28	20,6
	Hiç almadım	28	20,6
İl Pandemi Kurulunda bulunma durumu	Kuruldayım	10	7,4
	Kurulda değilim, katkılarımı iletebiliyorum	21	15,4
	Kurulda değilim ve katkım yok	105	77,2

*Birden fazla cevap verilmiştir.

Pandemi öncesi ve sırasında sayılara göre sahadaki Halk Sağlığı Uzmanlarının görev yeri dağılımı Tablo 2' de gösterilmiştir. Halk Sağlığı Uzmanları en çok İlçe Sağlık Müdürlüklerinde görev almaktadır. Pandemi sırasında (73 hekim), pandemi öncesine (53 hekim) göre İlçe Sağlık Müdürlüklerinde çalışan hekim sayılarında artma olduğu gözlenmiştir.

Halk Sağlığı Uzmanlarının kendilerine yöneltilen bazı sorulara verdikleri cevaplar Tablo 3'te gösterilmiştir. Halk Sağlığı Uzmanlarının %43,4'ü İl Sağlık Müdürünün organize ettiği hiçbir toplantıda yer almadığı belirtilmiştir. Ayrıca hekimlerin %18,5'i hiçbir zaman görüşlerine değer verilmediğini, 42,2'si ise görüşlerine bazen değer verildiğini belirtmiştir. Kendinizi pandemi sürecinde iş

yaramaz hissediyor musunuz şeklindeki bir diğer soruya ise hekimler %54,8 oranında bazen cevabı vermiştir. Yöneltilen sorulara göre pandemi sürecinde Halk Sağlığı Uzmanlarının %31,9'u çoğu zaman, %30,4'ü ise her zaman kendilerini tükenmiş hissetmektedir. İlçe sağlık müdürü olmak ister misiniz? sorusuna hekimlerin 79'u (%58,1), il sağlık yönetiminde başkan veya başkan yardımcısı olmak ister misiniz? sorusuna hekimlerin 86'sı (%63,2) evet cevabı vermiştir.

Halk Sağlığı Uzmanlarının COVID-19 pandemisinde aktif görev alma durumları, hıfzıssıhha kurulunda bulunma durumları, pandemi planı hazırlama durumları, İl Pandemi Kurulundaki rolleri, İlçe Sağlık müdürü ve il sağlık yönetiminde başkan veya yardımcısı olma istekleri, hekimlerin

Tablo 2. Pandemi öncesi ve sırasında sahadaki Halk Sağlığı Uzmanlarının sayılarla görev yeri dağılımı (n=136)

Görev yeri	Pandemi öncesi n (%)	Pandemi sırasında n (%)
Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü	2 (1,47)	2 (1,47)
Halk Sağlığı başkan yardımcılığı	1 (0,74)	1 (0,74)
Diğer başkan yardımcılığı	1 (0,74)	1 (0,74)
Başhekimlik	1(0,74)	3 (2,21)
Başhekim yardımcılığı	3 (2,21)	2 (1,47)
İlçe Sağlık Müdürü	3 (2,21)	5 (3,68)
İl Sağlık Müdürlüğü	12 (8,82)	10 (7,35)
İl Sağlık Müdürlüğü birim sorumlusu	10 (7,35)	10 (7,35)
İlçe Sağlık Müdürlüğü birim sorumlusu	13 (9,56)	9 (6,62)
İlçe Sağlık Müdürlüğü	53 (38,97)	73 (53,67)
Toplum Sağlığı Merkezi sorumlu hekimi	3 (2,21)	2 (1,47)
Toplum Sağlığı Merkezi	4 (2,94)	6 (4,41)
Sağlıklı Yaşam Merkezi	8 (5,88)	2 (1,47)
Halk Sağlığı Laboratuvarı	2 (1,47)	2 (1,47)
Eğitim ve Araştırma Hastanesi	1 (0,74)	-
Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp ünitesi	1 (0,74)	-
Kanser Kayıt Merkezi	1 (0,74)	1 (0,74)
Meslek Hastalıkları Hastanesi	1 (0,74)	1 (0,74)
Verem Savaş Dispanseri	1 (0,74)	1 (0,74)
İş yeri hekimliği	1 (0,74)	1 (0,74)
Asistan hekim	12 (8,82)	-
Yan dal asistan hekim	1 (0,74)	4 (2,94)
Çalışmıyor	1 (0,74)	-

Tablo 3. Halk Sağlığı Uzmanlarının bazı sorulara verdikleri cevapların dağılımı

Sorular		n	%
Görüşlerinize değer veriliyor mu? (n=135)	Hiçbir zaman	25	18,5
	Bazen	57	42,2
	Çoğu zaman	45	33,4
	Her zaman	8	5,9
Kendinizi pandemi sürecinde tükenmiş hissediyor musunuz? (n=135)	Hiçbir zaman	2	1,4
	Bazen	49	36,3
	Çoğu zaman	43	31,9
	Her zaman	41	30,4
Kendinizi pandemi sürecinde işe yaramaz hissediyor musunuz? (n=135)	Hiçbir zaman	34	25,2
	Bazen	74	54,8
	Çoğu zaman	18	13,3
	Her zaman	9	6,7
Halk Sağlığı Yönetim Sisteminde (HSYS) sorun yaşadınız mı? (n=136)	Kullanmadım	12	8,8
	Hiçbir zaman	8	5,9
	Bazen	86	63,3
	Çoğu zaman	29	21,3
	Her zaman	1	0,7
Filyasyon ve İzolasyon Takip Sisteminde (FİTAS) sorun yaşadınız mı? (n=136)	Kullanmadım	35	25,8
	Hiçbir zaman	9	6,6
	Bazen	79	58,1
	Çoğu zaman	9	6,6
	Her zaman	4	2,9
İl Sağlık Müdürü organizasyonunda pandemi sürecinde kaç kez toplandınız? (n=136)	0	59	43,4
	1-10	58	42,6
	11-50	11	8,1
	>50	8	5,9
Vali organizasyonunda pandemi sürecinde kaç kez toplandınız? (n=136)	0	111	81,6
	1-10	19	14,0
	11-50	5	3,7
	>50	1	0,7
Kaymakam organizasyonunda pandemi sürecinde kaç kez toplandınız? (n=135)	0	95	70,4
	1-10	32	23,7
	11-50	6	4,4
	>50	2	1,5
İlçe Sağlık Müdürü olmak ister misiniz? (n=135)	Evet	79	58,1
	Hayır	57	41,9
İl sağlık yönetiminde başkan veya başkan yardımcısı olmak ister misiniz? (n=135)	Evet	86	63,2
	Hayır	50	36,8

yaş ve cinsiyet gruplarına göre istatistiksel anlamlı farklar göstermemiştir ($p>0,05$; Tablo 4).

	Yaş				Cinsiyet				Toplam	
	≤35		>35		Erkek		Kadın			
	n	% ^a	n	% ^a	n	% ^a	n	% ^a	n	% ^b
Pandemide aktif görev aldınız mı?										
Evet	70	57,4	52	42,6	47	38,5	75	61,5	122	89,7
Hayır	8	57,1	6	42,9	4	28,6	10	71,4	14	10,3
	p=0,987				p=0,466					
Hıfzıssıhha kurulunda mısınız?										
Evet	14	73,7	5	26,3	8	42,1	11	57,9	19	14,0
Hayır	64	54,7	53	45,3	43	36,8	74	63,2	117	86,0
	p=0,121				p=0,655					
Pandemi planı hazırladınız mı?										
Evet	23	48,9	24	51,1	17	36,2	30	63,8	47	34,6
Hayır	55	61,8	34	38,2	34	38,2	55	61,8	89	65,4
	p=0,149				p=0,816					
İl pandemi kurulunda rolünüz nedir?										
Kuruldayım	7	70,0	3	30,0	2	20,0	8	80,0	10	7,4
Kurulda değilim, katkımı iletebiliyorum	16	76,2	5	23,8	11	52,4	10	47,6	21	15,4
Kurulda değilim, katkım yok	55	52,4	50	47,6	38	36,2	67	63,8	105	77,2
	p=0,092				p=0,186					
İlçe sağlık müdürü olma isteği										
Evet	49	62,0	30	38,0	32	40,5	47	59,5	79	58,1
Hayır	29	50,9	28	49,1	19	33,3	38	66,7	57	41,9
	p=0,195				p=0,394					
Başkan veya yardımcısı olma isteği										
Evet	54	62,8	32	37,2	36	41,9	50	58,1	86	63,2
Hayır	25	50	25	50	16	32,0	34	68,0	50	36,8
	p=0,161				p=0,288					
*Satır yüzdesi, ^b Sütun yüzdesi										

TARTIŞMA

Çalışmamızda Halk Sağlığı Uzmanlarının yaş ortalaması $36,64 \pm 6,38$, Halk Sağlığı Uzmanı olarak çalışma süresi ortalama 4 yıldan biraz fazladır. Halk Sağlığı Uzmanlarının uzman hekimler için düşük sayılabilecek yaş ortalamasına ve uzman olarak çalışma süresine sahip oldukları görülmüştür. Ayrıca uzman hekimlerin önemli bir çoğunluğu (%65,5) kadındır. Çalışmamızda hekimlerin %89,7'si COVID-19 pandemisinde aktif görev almıştır. Hekimlerin sadece %14,0'ı hıfzıssıhha kurulunda bulunmuş, %34,6'sı il pandemi planı hazırlamıştır. İl Pandemi Kurulunda olmayan ve katkılarını iletemeyen hekim oranı ise çalışmamızda %77,2'dir. Özellikle il ve ilçe yönetimlerinde Halk Sağlığı Uzmanlarına karar verme ve yönetim noktasında az yer verildiği belirgin şekilde izlenmiştir. Halk Sağlığı Uzmanları, salgın sürecinde daha çok filyasyon çalışmaları, tarama çalışmaları, toplu alan denetimleri gibi görevlerde yürütücü olmuşlardır. Filyasyon, bulaşıcı hastalık salgınlarında ilk olgunun ve bu olguyla temas eden kişilerin veya başka olguların bulunmasını kapsamaktadır.¹⁰ Pandemi Halk Sağlığı Uzmanları filyasyon çalışmalarında çok aktif görev almışlardır. Salgın yönetiminde kanıta dayalı karar almada sürveyans etkin olmalıdır. Veri toplama, veri analiz ve değerlendirmeleri paylaşılarak, salgın kontrol süreçlerinde merkez ve taşra teşkilatı arasında koordinasyon sağlanmalıdır.⁴ Pandemi sırasında, İlçe Sağlık Müdürlüklerinde ve Toplum Sağlığı Merkezlerinde görev alan çalışan hekim sayılarında pandemi öncesine göre artma salgında Halk Sağlığı Uzmanlarının filyasyonda değerlendirildiğini ayrıca göstermektedir. Halk Sağlığı Uzmanlarının etkin kullanımını anlamaya yönelik olarak toplantılara katılma durumları sorulmuştur. Halk Sağlığı Uzmanlarının aradan geçen zaman diliminde %43,4'ü gibi çok önemli bir çoğunluğunun İl Sağlık Müdürünün organize ettiği hiçbir toplantıda yer almadığı belirtilmiştir. Hekimlere pandemi de aldıkları roller ile ilgili yöneltilen sorularda hekimlerin %18,5'i hiçbir zaman görüşlerinize değer verilmediğini, 42,2'si ise görüşlerine bazen değer verildiğini belirtmiştir. Kendinizi pandemi sürecinde işe yaramaz hissediyor musunuz şeklindeki bir diğer soruya ise hekimler ağırlıklı

olarak (%54,8) bazen cevabı vermiştir. HASUDER 2021 raporunda birçok Halk Sağlığı Uzmanı süreç yönetimine yeterince etki edemediklerini daha çok katılım göstermek istedikleri belirtmişlerdir.⁶ Pandemi gibi olağan dışı durumlarda Halk Sağlığı Uzmanları sürece daha çok etki etmek istemelerine rağmen özellikle il yönetimlerinde çok geride kalmışlardır.

Pandemi başlangıcından beş ay gibi bir zaman sonra yapılan ankette Halk Sağlığı Uzmanlarının %31,9'u çoğu zaman, %30,4'ü ise her zaman kendilerini tükenmiş hissettiklerini belirtmişlerdir. Halk Sağlığı Uzmanları filyasyonda, taramada, denetimlerde yani daha çok kurum dışında yapılan görevlerde oldukça yorulmuşlardır. Sağlık Bakanlığı sağlık çalışanlarının pandemi sürecinde motivasyonlarını yükseltmek amacı ile pandemi nedenli ek ödeme yapmıştır.

Devam eden pandemiye sağlık çalışanlarına daha sonra COVID-19 pandemisi nedeniyle yapılan ek ödemelerde Halk Sağlığı Uzmanları %100 tavan ücret altında döner sermayeden faydalanmışlardır.¹¹⁻¹³

Pandemi anında yapılan bu ankette Halk Sağlığı Uzmanlarının %8,8'i gibi düşük bir oranda sözleşmeli yönetici statüsünde oldukları görülmüştür buna karşın hekimlerin %58,1'i ilçe sağlık müdürü olmayı istemekte, %63,2'i ise il sağlık müdürlüğü yönetimi bünyesinde başkan veya başkan yardımcısı olmak istemektedir. Toplum Sağlığı Merkezlerinin kurulmasına ve çalıştırılmasına dair yönerge de personel yapısı ile ilgili 6. maddede Halk Sağlığı Uzmanı hekimlerin toplum sağlığı sorumlu hekimliği için öncelikli olduğuna dair madde bulunmakta ancak bu yönerge İlçe Sağlık Müdürlüklerinin kurulduğu yeni teşkilat şemasıyla güncelliğini kaybetmiş durumdadır.¹⁴

Halk Sağlığı Uzmanlarının COVID-19 pandemisinde aktif görev alma ile ilişkili olacak bazı değişkenler, İlçe Sağlık Müdürü ve il sağlık yönetiminde başkan veya yardımcısı olma istekleri, hekimlerin yaş ve cinsiyet gruplarına göre

anlamli farklılıklar göstermemiştir. Yaş ve cinsiyet fark etmeksizin Halk Sağlığı Uzmanları, yönetimde yer almak istemektedirler.

Çalışmamızda tüm Halk Sağlığı Uzmanlarını kapsayan evren içerisinde herhangi bir örneklem alınmaması önemli bir kısıtlılıktır. Bununla birlikte tüm evrene ulaşmaya çalışılmıştır.

Halk Sağlığı Uzmanları toplumda oluşabilecek sağlık sorunlarını ve toplumun sağlık ile ilgili ihtiyaçlarını saptayıp çözüm önerileri sunabilir. Halk sağlığı programlarının oluşturulması, uygulanması, denetiminde, yönetiminde büyük görevler alabilir. COVID-19 pandemisi ve daha sonra çıkabilecek diğer pandemiler için koruyucu sağlık hizmetlerinin önemi aşikardır. Sağlığın her alanında toplum sağlığını gözeten Halk Sağlığı Uzmanlarının sağlık yönetimine daha fazla dahil edilmesi, görev tanımının ve yönetici rolünün yasal olarak belirgin ifade edilmesi gerekmektedir.

Etik onay

**Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi
Klinik Araştırmalar Etik Kurulunun 08.07.2020 tarihli
15 no'lu kararı ile çalışma etik kurul onayı almıştır.**

Çıkar Çatışması

Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

Finansal Destek: Yok

Kaynaklar

1. CHuang Y, Wang X, Li L, Ren J, Zhao Y, Hu L et al. Clinical features of patients infected with 2019 novel coronavirus in Wuhan, China. *Lancet* 2019;395(2020):497–506. <https://doi.org/10.1016/j.cell.2021.01.053>
2. T. C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü COVID-19 Rehberi 2020. Erişim tarihi: 02 Nisan 2021, Erişim adresi: https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/depo/rehberler/COVID-19_Rehberi.pdf.
3. World Health Organization 2020.WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19. [online]. Erişim tarihi: 04 Nisan 2021, Erişim adresi: <https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-COVID-19---11-march-2020>
4. Şengül E, Ünal E. Covid-19 Salgımında Halk Sağlığı Yönetimi. *Medical Research Reports* 2020; 3. (Özel Sayı): 162-171. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1224027>
5. 2019-nCoV Hastalığı. T.C. Sağlık Bakanlığı. 24.01.2020. Erişim tarihi: 02 Nisan 2021, Erişim adresi: https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/haberler/ncov/2019-nCov_Hastal_Salk_alanlar_RehberiV1.pdf.
6. Okyay P, Üner S. Halk Sağlığı Bakış Açısıyla Covid-19. *Pandeminin ilk yılı yapılanlar, yapılmayanlar, yapılması gerekenler*. Ankara; 2021.
7. Vaccaro AR, Getz CL, Cohen BE, Cole BJ, Donnelly CJ. 3rd. Practice management during the COVID-19 pandemic. *J AmAcadOrthopSurg*. 2020; 28(11): 464-470. PMID: 32287086, PMCID: PMC7197337, DOI:10.5435/JAAOS-D-20-00379.
8. Hasuder. Halk Sağlığı/Toplum Hekimliği Uzmanı Meslek Tanımı, Bilgi ve Beceriler Listesi. Ankara, 2002.
9. Hasuder, Türkiye sağlık raporu, 2020, chapter 6. Erişim tarihi: 09 Şubat 2022, Erişim adresi: <https://halksagligiokulu.org/jm/index.php/component/booklibrary/119/view/96/raporlar-bildirgeler-videolar/1008/tuerkiye-sagl-k-raporu-2020?Itemid=119>
10. Öztekin Z. Halk Sağlığı Sözlüğü. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü; 1998.
11. COVID- 19 Pandemisi Nedeniyle İl Sağlık Müdürlüklerinde Ek Ödeme Yapılmasına İlişkin Usul ve Esaslar, Sayı:39569180/020 tarih 09.04.2020. Erişim tarihi: 02 Nisan 2021, Erişim adresi: <https://yhgm.saglik.gov.tr/Eklenti/37129/0/covid-19-pandemisi-nedeniyle-il-saglik-mudurluklerinde-ek-odeme-yapilmasina-iliskin-usul-ve-esaslar.pdf>
12. Covid-19 pandemisi nedeniyle il sağlık müdürlüklerinde yapılacak ek ödeme, sayı 39569180-010,99 tarih 13.01.2021. Erişim tarihi: 02 Nisan 2021, Erişim adresi: <https://www.medimagazin.com.tr/guncel/genel/trbirinci-basamakta-kim-nekadar-ek-odeme-alamak-iste-ayrintilar-11-681-93438.html> Sağlık bakanlığı yhgm genelge12.
13. Sağlık Bakanlığına Bağlı Sağlık Tesislerinde Görevli Personele Ek Ödeme Yapılmasına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 31478 sayılı, 8 Mayıs 2021. Erişim tarihi: 02 Nisan 2021, Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/05/20210508-19.htm>
14. Toplum Sağlığı Merkezlerinin Kurulması ve Çalıştırılmasına Dair Yönerge 03,08,2011 tarihli, 25143 sayılı. Erişim tarihi: 02 Nisan 2021, Erişim adresi: <https://dosyasb.saglik.gov.tr/Eklenti/1361,tsmyonergepdf.pdf?0>